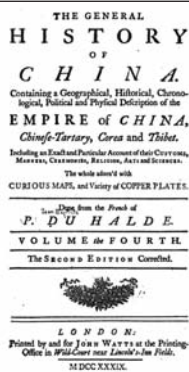

Zuraidetik Txinara

JEAN BAPTISTE DUHALDE *Xilbar* Zuraiden jaio zen, 1854ko ekainean, eta handik hirurogeita hamalau-garren ekainean hil zen, Ezpeletan. Pilotaria zen. Eta ez nolanahikoa. Ekainean hil, eta abuztuan, Ezpeletako plazan, haren irudia brontzez azaltzen duen eskultura landatu zuten, Pablo Tillacce egina. Nazioartean ere ezaguna zen, Buenos Aires aldean galdetu! Haren joko finak makina bat hamaiketaketokako berriketaldiak osatu zituen. Joko garbian eta errebotean aritzen zen. Joko garbi motxean agian ez, baina errebotean haren pilotak ezagutuko zituen, bai, plazetako platanok (*Platanus x hispanica*).

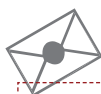
Jean Baptiste Duhalde Azkainen jaio zen, 1674ko otsailaren lehenean, eta Paris handian hil, 1743ko abuztuaren hemezortzian. Jesuita zen. Lau liburukiz osatutako liburu sonatu bat idatzi zuen 1735ean, *Description de la Chine et de la Tartarie chinoise*. Sekula izan gabea zen Txinan, baina lagundiaren aldizkari baten arduraduna izanik, hango jesulagunek bidaltzen zuten

Ezkerrean, Jean Baptiste Duhaldek (1674-1743) idatzitako *Description de la Chine et de la Tartarie chinoise* liburuaren ingelesezko edizioa. Eskuinean, *Duhaldea* generoko ale bat.

informazioa bere eskuetatik igarotzen zen. Ikaragarrizko hautsak harrotu zituen liburuak, eta Txinarekiko grina puztu zuen. Voltairek, 1751n idatzi zuen Luis XIV.a erregearen mendeko idazleen katalogoan, honela loriatu zuen: "Paristik bertatik, txinatarrak ezagutu ere egin gabe, bere lagunak idazkietatik abiatuta munduan eman den Txinaren deskribapen zabalena eta onena idatzi du". Hainbestearinoko fama hartu zuen, ze paristarrek han jaioa dela baitiote. Jean Elizalde *Zerbitzari* euskaltzainak, 1928-1957 artean idatzitako *Azkaine gure sorterrria* zorionekoan, Jean Baptiste Uhaldeko semea zela dakar, baina,

inondik ere, Txinan sekula izan ez zelako jokoaren berririk gabe, honela idatzi zuen: "Uhaldeko seme zen Duhalde handia, Xinan arimaketan karrat ibilia. Aipamena utzi du mende orotako...". Jean Baptiste hau hil eta mende betera, artean, bere sona ur gaineko bitsetan zebilen. 1836an Augustin Pyrame de Candolle botanikari handiak Txinan topatutako landare ezezagun bati *Duhaldea chinensis* izena jarri zion, haren oroigarri. Harrezkero, Asia aldeko landare genero oso batek *Duhaldea* izen euskalduna du. ■

Irakurleak galdezka

Kaixo Jakoba. Astebetean lorontzi batean daukadan aloe veraren hostoak zuri eta guztiz mehetuta azaldu dira. Zer dela eta? Kaltetutako hostoak kendu beharko nituzke? Aldez aurretik eskerrik asko.

Maite Arrizabalaga (Mutriku)

Kaixo Maite. Nire iritziz apopiloak ditu landareak. Baten bat gustura aritu da kosk eta kosk. Zuritu egin da azala kendu eta mamia airera geratzean lehortu egin delako. Mehetu, berriz, koskariaren bazka izan delako. Begiratu ea barerik aurkitzen duzun inguruan: lorontziaren azpian, aldamenekoan, zirrikituren batean... Barraskiloa ere izan daiteke. ■

Landareei buruzko galderaren bat egin edo gairen bat proposatu nahi badiguzu, bidali mezua landareak@argia.eus helbidera eta orrialde honetan bertan irakurri ahal izango duzu erantzuna.